T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü

SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

(Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)

Ankara - 2018

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü

SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

(Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)

Ankara - 2018

İÇİNDEKİLER

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu kazanımlar ve sınırlarını belirleyen açıklamaları, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ile “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek

2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak

3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak

4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin

ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızîdir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir.

DEĞERLERİMİZ

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ sekiz anahtar yetkinlik belirlemekte ve aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

1) *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2) *Yabancı dillerde iletişim:* Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, kavram, olgu ve görüşleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürlerarası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Bireyin yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.

3) *Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4) *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.

5) *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.

6) *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılara ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.

7) *İnisiyatif alma ve girişimcilik:* Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş hayatında desteklemekte; toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olma ve iyi yönetişimi desteklemeyi de kapsar.

8) *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin öneminin takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Hiçbir insan bir başkasının birebir aynısı değildir. Bu sebeple öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli ve standart olması” insanın doğasına terstir. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.

2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.

3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.

4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.

5. Eğitim sadece "bilme (bilişsel)" için değil, "hissetme (duygu)" ve "yapma (eylem)" için de verilir; dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.

6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.

7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık belirli yönelimlerle karakterize edilir: basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardıllığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtımsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönlenme açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireylerarası ve bireyin kendi içindeki

farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir. Söz gelimi ergenlik dönemi kimlik edinimi için kritik dönemdir ve eğitim bu dönemde kimlik edinimini destekleyici sosyal etkileşimleri artırır ve yönetir.

SONUÇ

Elimizdeki programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçtiğimiz üzerine bilgi vermek de yerinde olacaktır. Bu bağlamda:

- Farklı ülkelerin son yıllarda benzer gerekçelerle yenilenip güncellenen öğretim programları incelenmiş,
- yurt içinde ve yurt dışında eğitim öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükûmet programları, şûra kararları, siyasi partilerin
- programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından geliştirilen anketler aracılığıyla öğretmen ve yöneticilerin programlar ve haftalık ders çizelgelerine yönelik görüşleri toplanmış,
- illerden gelen her bir branşla ilgili zümre raporları incelenmiş,
- branşlara yönelik açık uçlu sorulardan oluşan ve elektronik ortamda erişime açılan anket verileri derlenmiş,
- eğitim fakültelerimizin branşlar ölçeğinde hazırladıkları raporlar incelenmiş,

bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız gözden geçirilip güncellenmiş ve yenilenmiştir. Programların uygulanmasına 2018-2019 eğitim öğretim yılı itibarıyla topyekûn geçilecek ve sonrasında yapılacak izleme değerlendirme sonuçlarına göre yine gerekli güncellemeler yapılacaktır. Böylelikle programlarımızın gelişmelerle ve bilimsel, sosyal, teknolojik vb. ihtiyaçlarla koşutluğunun sürekliliği sağlanmış olacaktır.

SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖZEL AMAÇLARI

Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı'nın amacı; öğrencilerin ilgileri, ihtiyaçları ve eğitim aldıkları okul imkânları doğrultusunda seçtikleri bir sporda, fiziksel etkinlikte hareket yetkinliklerini, fiziksel ve psikolojik özelliklerini, spor/fiziksel etkinlik bilgilerini, öz yönetim ve sosyal becerilerini geliştirmeleridir.

Bu amaç doğrultusunda, Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan öğrencilerin aşağıdaki program amaçlarına ulaşmaları beklenmektedir:

1. Seçtikleri fiziksel etkinliklere ve sporlara özgü hareket becerilerini geliştirirler.
2. Seçtikleri fiziksel etkinliklerde ve sporlarda hareket kavramlarını ve ilkelerini kullanırlar.
3. Seçtikleri fiziksel etkinliklerde ve sporlarda hareket stratejilerini ve taktiklerini kullanırlar.
4. Seçtikleri spor dalına özgü spor ve fiziksel etkinlik bilgilerini açıklarlar.

5. Seçtikleri spor dalı ile ilgili fiziksel uygunluklarını geliştirirler.

6. Seçtikleri spor dalı ile ilgili fiziksel etkinliklere ve turnuvalara düzenli olarak katılırlar.

7. Seçtikleri spor ve fiziki etkinliklerde öz yönetim becerilerini geliştirirler.

8. Seçtikleri spor ve fiziki etkinliklerde iletişim becerileri, iş birliği, dürüst oyun, sosyal sorumluluk, liderlik, doğaya duyarlılık ve farklılıklara saygı özelliklerini geliştirirler.

SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ALANA ÖZGÜ BECERİLERİ

Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler aşağıda sunulmuştur:

- Dayanıklılık
- Sürat
- Reaksiyon zamanı
- Çeviklik
- Esneklik
- Hareketlilik
- Denge
- Koordinasyon
- Kuvvet
- Ritim

SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı uygulamasında öğretmenler aşağıda sunulan konuları dikkate almalıdırlar:

1. Okula özgü uyarlamalar
2. Yaş/sınıf düzeyi farklılıklarına özgü uyarlamalar
3. Ders süresi farklılıklarına özgü uyarlamalar
4. Özel ihtiyaçları olan öğrencilere özgü uyarlamalar
5. Öğretim yaklaşımları ve stratejileri
6. Diğer derslerle ve hayatla ilişkilendirme
7. Paydaş rol ve sorumlulukları
8. Eğitim teknolojilerinin (kitaplar, medya, bilişim teknolojileri vb.) kullanımı

1. Okula Özgü Uyarlamalar

Bu programın kazanımlarına ulaşabilmek için öğretmenler, öğrencilerin bireysel özellikleri ile sosyal ve fiziksel çevrelerinin özellikleri doğrultusunda uyarlamalar yapmalıdırlar. Bu amaçla eğitim-öğretim dönemi başında öğretmenlerin Şekil 3'te belirtilen her bir boyutu gözden geçirerek Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi

Öğretim Programı kapsamında ele alacakları spor/fiziki etkinliği belirlemeleri ve eğitim çevresini de bu doğrultuda düzenlemeleri önerilir.

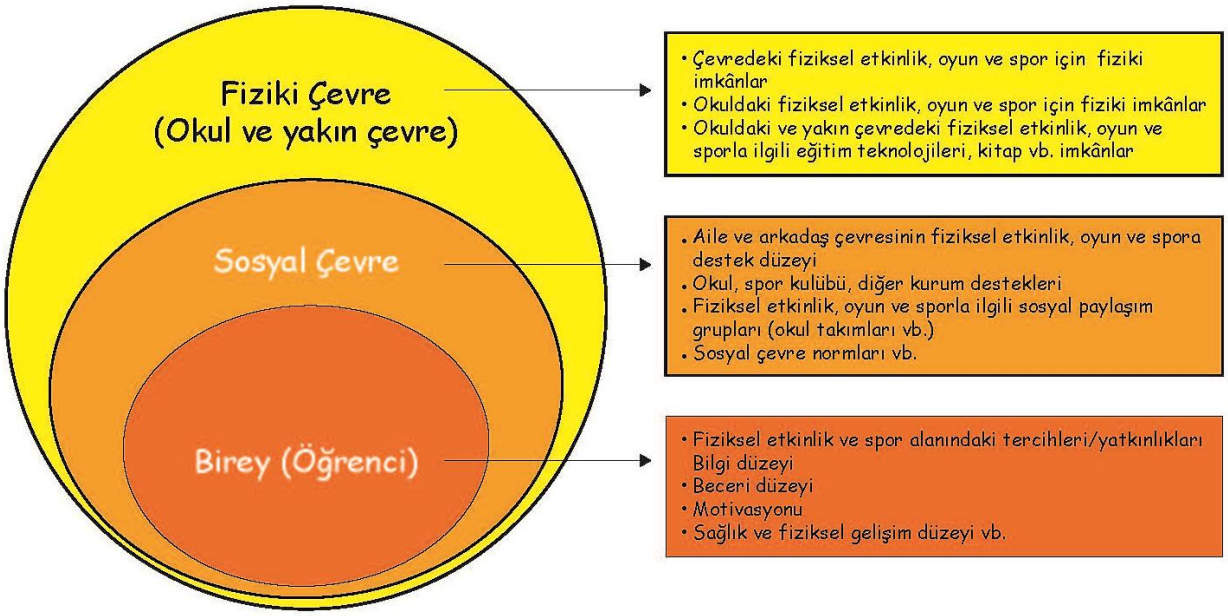

1.Şekil: Okula özgü uyarlamalarda incelenmesi gereken unsurlar

Öğrenci: Öğretmenler programda kullanılacak sporu, fiziki etkinliği belirlemeden önce okuldaki öğrencilerin beklentileri ve ihtiyaçları hakkında ihtiyaç analizi yapmalıdırlar. Öğrencilerin okuldaki imkânlar ölçüsünde yapmak istedikleri spor ve fiziki etkinlikler bir anket aracılığıyla belirlenebilir. Ayrıca Beden Eğitimi ve Spor derslerinde öğrencilerde gözlenen ve geliştirilmesi öncelikli olan beceriler öğretmenler tarafından gözden geçirilerek, öğrenci gelişimini destekleyecek sporlar/fiziki etkinlikler programda öncelikli olarak sunulabilir. Buna örnek olarak öğrencilerde genel olarak nesne kontrolü becerilerinin gelişmesinde ve takım çalışmalarında sorun görülüyorsa basketbolun, okulda bisiklet kullanma oranı düşükse bisikletin, yüzme bilme oranı düşükse yüzmenin öncelikli tercih edilmesi istenebilir.

Sosyal çevre: Seçilen spor/fiziki etkinlikle Spor ve Fiziki Etkinlik Dersi Öğretim Programı amaçlarına ulaşmak için öğrencinin sosyal çevresinin desteği incelenmelidir. Bu incelemeler öğretmenler tarafından gözlem, görüşme ve anket kullanılarak yapılabilir. Ders hedefleri doğrultusunda öğrencinin algıladığı sosyal desteği artırmak için aile, ilgili spor kulüpleri ve spor federasyonu ile işbirliği yapılmalıdır.

Fiziki çevre: Spor/fiziki etkinlikler, okulda sahip olunan veya ulaşılabilecek imkânlar doğrultusunda belirlenmelidir. Bu imkânlar için okul ve okulun bulunduğu çevre gözden geçirilmeli ve buna göre plan yapılmalıdır. İl ve ilçe Spor Müdürlüğünden, ilgili spor federasyonlarından alınabilecek destekler araştırılmalıdır.

2. Yaş/Sınıf Düzeyi Farklılıklarına Özgü Uyarlamalar

Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi farklı yaş ve sınıf düzeylerinden gelen öğrencileri içerebilir. Bu nedenle öğretmenler etkinlikleri planlarken öğrencilerin yaş ve gelişim düzeyleri doğrultusunda düzenlemeler yapmalıdırlar.

Yaş ve sınıf düzeyi farklılıkları nedeniyle 5 ve 6. sınıf öğrencilerine, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine göre farklı uyarlamalar (süre, malzeme, görev, oyun kuralı vb.) yapılmalıdır. Öğrenme ortamı öğretmen tarafından iyi tasarlandığında farklı yaş ve sınıf gruplarının bir arada ders alması öğrenme ortamının çeşitlendirilmesi ve zenginleştirilmesi açısından bazı avantajlar da sağlayacaktır. Bu doğrultuda, yaş ve gelişim olarak daha alt düzeyde olan öğrenciler diğerlerinden öğrenirken yaş ve gelişim düzeyi daha ileride olanlar diğerlerine öğretme sorumluluğu alarak öğretirken öğrenebilirler.

3.Ders Süresi Farklılıklarına Özgü Uyarlamalar

Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi öğrenciler tarafından haftada 2 veya 4 ders saati olarak seçilebilir. Öğretmenler, dersi haftada dört ders saati olarak seçen öğrenciler için daha yüksek öğrenme hedefleri belirlemelidir. Ders süresi farklılığından, özellikle hareket yetkinliği ile fiziksel ve psikolojik uyum boyutlarındaki hedefler etkilenecektir.

Öğrenciler ders süresi uzadığında daha fazla uygulama yapma fırsatı bulacağından, spora/fiziki etkinliğe özgü hareket yetkinliklerinde ve fiziksel-psikolojik uyumlarında artış olacaktır.

4. Özel İhtiyaçları Olan Öğrencilere Özgü Uyarlamalar

Öğrencilerin özel ihtiyaçları olduğu durumlarda, ders uygulamalarında gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Bu özel ihtiyaçlar; öğrenme güçlüğü, sağlık sorunu ve çeşitli bedensel engellerden kaynaklı olabileceği gibi üstün yetenekli olma, öğrenme kazanımlarına önceden ulaşmış olma gibi nedenlerden de doğabilir.

Öğretmenler, öğrencilerin özel ihtiyaçlarını belirledikten sonra gerekiyorsa ilgili kişi ve kuruluşlardan da yardım alarak bu öğrencilerin spor ve fiziki etkinlikler dersi uygulamalarına katılmalarını sağlamalıdırlar. Sağlık sorunu olanlar için veliler ve aile hekimleri ile iş birliği yaparak öğrencilerin özel ihtiyaçlarına uygun, sağlıklarını destekleyecek yöntemler, araç ve gereçle derse katılımlarının sağlanması buna örnek verilebilir.

Sporda üstün yetenekli öğrenciler ise antrenörlere veya spor kulüplerine yönlendirilmelidir. Derslerde bu öğrencilerden rol model olarak, çeşitli etkinliklerde liderlik yaptırılarak yararlanılabilir. Bu öğrenciler için yetenekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda daha yüksek hedefler ve etkinlikler belirlenebilir.

5. Öğretim Yaklaşımları

Öğretmenler, programın birinci döneminde (ilk 18 hafta) çeşitli öğretim stratejilerini (sunuş, buluş, araştırma-inceleme) ve beden eğitimine özgü öğretim yöntem ve tenikleri (komut, alıştırma, eşli, kendini kontrol, problem çözme vb.) kullanarak öğrencilerde seçili spora/fiziki etkinliğe özgü hareket yetkinliği, fiziksel ve psikolojik uyum, spor bilgisi, öz yönetim, sosyal ve düşünme becerilerine altyapı oluşturabilirler. Programın ikinci döneminde (ikinci 18 hafta) ise Spor Eğitimi Modeli'nden yararlanılması önerilir.

5.1. Spor Eğitimi Modeli

Spor Eğitimi Modeli'nin ana amacı; spor becerisi, bilgisi ve spor yapma isteği yüksek bireyler yetiştirmektir. Spor becerisi olan bireyler, sporlara/etkinliklere katılabilmek için gerekli fiziksel becerileri sergilerler. Sporun/etkinliğin gerektirdiği stratejileri anlarlar ve uygularlar. Spor bilgisi olan bireyler spor/etkinlik kurallarını ve geleneklerini anlarlar ve değer verirler. Spor/etkinlik içindeki iyi ve kötü uygulamaları ayırt ederler. Spor bilgisi olan bireyler iyi birer spor katılımcısı oldukları gibi spor taraftarı ve seyircisi olarak da bilinçli birer tüketicidirler. Spor yapma isteği yüksek bireyler her türlü spor etkinliğinde (yerel, ulusal, uluslararası) spor kültürünü koruyacak ve geliştirecek şekilde davranırlar. Sporla ilgili gruplara istekli şekilde katılırlar.

Spor Eğitimi Modeli'nin Hedefleri

Öğrenciler:

1. Spora özgü becerileri ve fiziksel uygunluğunu geliştirir.
2. Oyun içinde stratejileri/taktikleri uygular ve iyi uygulamaları takdir eder.
3. Kişisel gelişimine uygun etkinliklere katılır.
4. Etkinliklerin planlanması ve yönetilmesine katkı sağlar.
5. Sorumlu liderlik sağlar.
6. Grup içinde grup/takım hedefleri doğrultusunda verimli çalışır.
7. Bir spora ait geleneksel ritüelleri, müsabaka ve toplantıları takdir eder.
8. Sporla ilgili konularda mantıklı karar vermek ve yorumlama yapabilmek için kapasitesini geliştirir.
9. Spor içindeki farklı rollerle (hakemlik, antrenörlük vb.) ilgili bilgi ve becerileri uygular ve geliştirir.
10. Spor etkinliklerine katılmaya istekli olur.

Bu doğrultuda model; sezonlar, grup/takım üyeliği, resmi müsabakalar, kayıt tutma, festival ve sonuç etkinliği olmak üzere 6 ana boyut üzerine kurulmuştur (Şekil 2).

2.Şekil: Spor Eğitimi Modeli İçindeki Boyutlar

Sezon (Dönem)

Spor eğitimi sezonu, öğrencilerin bir spor branşını öğrenirken geçirdikleri toplam süredir. Genellikle 10-20 hafta üzerinden planlanır.

Grup/Takım Üyeliği

Seçilen spora göre sınıftaki öğrenciler sezon başında eşit sayıda gruplara/takımlara ayrılırlar. Öğrenciler sezon boyunca bu grubun/takımın üyesi olarak çalışırlar. Aynı grup/takım içindeki öğrenciler birbirleri ile daha çok çalışma ve birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı bulacakları için öğrenmenin niteliği artacaktır. Her bir üye, grup/takım içinde sporcu/oyuncu olarak görev almanın yanı sıra takım idarecisi, antrenör, istatistikçi, malzemeci, basın mensubu vb. farklı rolleri de paylaşır.

Müsabakalar

Sezonlar, hazırlık (antrenman) çalışmalarının yanı sıra diğer gruplarla/takımlarla yapılan ve zaman planı yapılmış müsabakaları içerir. Müsabaka formatları ikili mücadele, lig usulü müsabakalar veya turnuvalardan oluşabilir. Müsabaka programları, sezon başında belirlenir ve gruplar/takımlar bu programa göre hazırlıklarını yaparlar.

Sonuç Etkinliği

Spor eğitimi sezonunun son bölümünde, yapılan hazırlık ve resmi müsabakalardan sonra bir sonuç etkinliği düzenlenir.

Kayıt Tutma

Müsabaka sonuçları ile birlikte, grupların/takımların ve bireysel olarak öğrencilerin spora özgü performans verileri toplanır ve grupla/takımla paylaşılır. Örneğin, sezonda grupların/takımların kazandığı müsabakalar, her bir öğrencinin dereceleri/attığı sayılar gibi veriler toplanır ve değerlendirilir. Gruptaki/takımdaki istatistikçi görevini alan öğrenciler bu verilerin toplanmasından sorumludur ve bu bilgileri gruptaki/takımdaki antrenör ve basın görevlerini alan grup/takım üyeleri ile paylaşırlar.

Festival

Uygulamalar festival havasında düzenlenir. Takım resimlerini çekmek, takım başarısına ve bireysel başarılara ilgi çekmek ve düzenli olarak duyurmak, centilmen ve sportmen oyuncuları seçmek ve kutlamak ve bunları başkaları ile paylaşmak festival havasının oluşturulmasında önemli bir araçtır.

5.2. Spor Eğitim Modeline İlişkin Öğretim Planı Hazırlanırken Dikkat Edilecek Hususlar:

a) Sezon Süresinin Belirlenmesi:

Aktivitenin doğası ve öğrenci başarısı için belirlenen hedefler, öğretmenlerin sezon uzunluğunu belirlemesinde yardımcı olabilir. Bu öğretim programı içerisinde önerilen programın birinci döneminde (ilk 18 hafta) öğrencilerde seçili spora/fiziki etkinliğe özgü hareket yetkinliği, fiziksel ve psikolojik uyum, spor bilgisi,

hayat becerilerine (öz yönetim ve sosyal becerileri) altyapı oluşturabilirler. Programın ikinci döneminde ise Spor Eğitimi Modeli'nden yararlanılması önerilmektedir.

b) Seçilecek Spora Karar Verilmesi:

Sporlar seçilirken sınıf düzeyi, okulun fiziki olanakları, mevsimsel özellikler, sahip olunan araç-gereçler ve öğrenci sayısı dikkate alınmalıdır. Seçilecek spora karar verirken aynı zamanda çeşitli spor gruplarını (bireysel sporlar, takım sporları, su sporları, hedef vurma sporları, doğa ve macera sporları, file ve raket sporları) temsil eden farklı spor branşlarından örnekler seçilmesine (örneğin bireysel sporlardan atletizm, takım sporlarından basketbol, su sporlarından yüzme, hedef vurma sporlarından okçuluk, doğa ve macera sporlarından bisiklet, file ve raket sporlarından tenis…) dikkat edilmelidir.

c) Öğrenci Rollerinin Belirlenmesi:

Spor Eğitim Modeli'nin en önemli hedeflerinden biri öğrencilerin spor deneyimlerini planlamaları ve yönlendirmeleridir. Bu hedefi gerçekleştirmek için öğretmenler sezon içinde ele aldıkları spor etkinliğine uygun rolleri öğrenciler için belirlerler. Öncelikle her bir öğrenci takımın birer oyuncusudur. Öğrenciler, oyunculukla birlikte aldıkları diğer roller sayesinde hem sporu daha geniş boyutlu anlayacaklar hem de takımlarının başarılarında kendilerini daha fazla sorumlu hissedeceklerdir.

Spor Eğitimi Modeli'nde öğrenciler için oluşturulan roller; öğrencilerin yaşlarına, spor eğitimi modeli ile ilgili önceki yaşantılarına ve öğretmenin yaratıcılığına bağlıdır. Seçilen spor branşına göre oluşturulacak olan uzmanlık rolleri de çeşitlilik gösterecektir. Takımdaki herkese oyunculuk dışında bir rol daha verilir. Örneğin takımdaki bir öğrenci oyuncu olmanın yanında antrenör, hakem, istatistikçi, malzemeci, ilk yardım uzmanı, kaptan, takım idarecisi, kondisyoner, basın/gazeteci, halkla ilişkiler uzmanı, güvenlik uzmanı, organizasyon sorumlusu, beslenme uzmanı, koreograf, müzik mühendisi vb. bir rol daha alabilir. Sezon içerisinde öğrencilere bir sorumluluk gerektiren takım rolü ve bir de yukarıda sayılan uzmanlık rollerinden birinin verilmesi verimi artıracaktır.

ç) Bütün Öğrencilerin Dâhil Edilmesi:

Spor Eğitimi Modeli'nde amaç her öğrencinin derse katılımını sağlamaktır. Fiziksel sorunları nedeni ile derse katılamayan öğrencilere oyunculuk dışında görevler verilerek (örneğin basın/gazeteci, istatistikçi, hakem vb.) derse katılımı sağlanabilir. Ayrıca uygulanılacak spor dalına bağlı olarak daha az yetenekli olduğu düşünülen öğrencilere de diğer yetenekleri göz önüne alınarak görevler verilebilir.

d) Sezon İçin Rollerin Seçilmesi:

Spor Eğitimi Modeli sezonu için roller seçilirken beş faktöre dikkat edilmelidir:

1. Belirlenen rollerin iyi açıklanması
2. Sezon planının uygun bir şekilde hazırlanması
3. Öğrencilerin rollerini uygulayıp pratik yapmalarına imkân tanınması
4. Öğrencilerin üstlendikleri rollerin takım başarısına faydalı olması için çaba göstermeleri
5. Rollerin uygulanabilmesi için gerekli malzemelerin sağlanması

Spor Eğitimi Modeli'nin başarılı olarak uygulanabilmesi için öğretmenin ayrıca üç ilkeyi göz önünde bulundurması beklenir:

1. Rollerin öneminin vurgulanması: Sezonun eğlenceli bir havada geçirilmesi ve iyi performans gösterilebilmesi için öğrencilerin aldıkları rollerin öneminin vurgulanması gerekmektedir. Öğrenciler tarafından üstlenilen roller ile ilgili açıklamalar yapmak ve rollerin önemini anlatmak için posterler hazırlanarak kullanılabilir.
2. Rollerdeki sorumluluklarının anlaşılması: Öğrenciler aldıkları rollerden sorumlu olduklarını anladıklarında ve rollerini başarılı şekilde yerine getirdiklerinde takımlarının performanslarının artacağını bilmelidirler. Bunun için öğrencilerin rollerinin sorumluluklarını yerine getirip getirmedikleri ile ilgili olarak bir çizelge tutulabilir.
3. Materyal hazırlanması: Sezonun iyi bir şekilde ilerlemesi için gerekli malzemelerin sağlanması öğretmenin sorumluluğundadır. Bu materyaller sadece kullanılacak malzemeler değil, aynı zamanda öğrencilere verilecek oyunculuk dışı rollerle ilgili kaynaklar, tablolar, posterler, şekiller, kartlar ve tutulmuş kayıtlar da olabilir.

e) Takımların Belirlenmesi:

Spor Eğitimi Modeli'nin temelini takım olma fikri oluşturmaktadır ve öğrenciler sezonun en başında takımlarının üyesi olurlar. Bu üyelik aynı takım ile sezon boyunca devam eder. Spor eğitiminde tüm takımlara eşit başarı şansı tanınmalı, takımların mümkün olduğunca eşit dağıtılmasına dikkat edilmelidir.

Takımların sayısı ve büyüklüğü: Sınıfta öncelikle kaç takım oluşturulması gerektiğine karar verilmelidir. Takımlar belirlenirken sınıftaki toplam öğrenci sayısı, sezon için seçilen sporun özelliği ve sahip olunan aktivite alanı gibi faktörler dikkate alınmalıdır. Genelde tavsiye edilen, her sınıfta her biri 8-10 öğrenciden oluşan 3-5 takım oluşturulmasıdır. 2-4 gibi çift sayılar yerine 3 gibi tek sayıda takım oluşturmak daha verimli olabilir (İki takım mücadele ederken üçüncüsü hakemlik ve alan organizasyonu gibi görevleri üstlenebilir.).

Takımlara öğrenci seçimi: Spor Eğitimi Modeli'nde takımlar tüm sezon boyunca birlikte iş birliği hâlinde çalışacağı için takımlara öğrenci seçimi eşit ve denk müsabaka ortamı yaratma açısından önemlidir. Bu durum sağlandığında öğrencilerin derse katılımları da artacaktır. Öğretmen, takımları doğrudan kendisi oluşturabileceği gibi öğrencileriyle birlikte de oluşturabilir. Takımlara öğrenci seçiminde öncelikle sınıf içerisinde beceri ya da performans testleri uygulanarak öğrenciler gruplara ayrılır (beceri düzeyi düşük, orta ve yüksek gibi). Bu gruplardan eşit sayıda öğrenci seçilerek takımlar oluşturulur. Örneğin 9 kişiden oluşturulacak bir takım için 3 düşük, 3 orta ve 3 yüksek beceri düzeyinden öğrenci seçilerek aynı takıma yerleştirilir. Bu gruplamada ayrıca takımlar içerisindeki cinsiyet dengesine de dikkat etmek gerekir.

f) Müsabaka Formatının Düzenlenmesi:

Öğrencilerin eşit katılımını sağlamak için müsabaka formatlarının düzenlenmesinde izlenen üç yönlendirici kural vardır. Spor Eğitimi Modeli'nde eşit oynama fırsatının sağlanması için ilk yönlendirici kural, yarışma formatlarını düzenlerken her öğrenciye eşit oynama fırsatının yaratılmasıdır. Bu kural öğrencilere oynama pozisyonlarını öğrenmeleri için eşit fırsat yaratan küçük sahalardaki oyunlar ile sağlanabilir. Müsabakanın ikinci yönlendirici kuralı, müsabakalarda takımın önemini kavramaktır. Ortak bir hedefe ulaşmak için bir arada çalışmak, spor eğitimi modeli için eğitimsel ve gelişimsel hedeflerinden en önemlisidir. Bir müsabaka ya da sezon şampiyonluğu takım olarak kazanılır. Sezon müsabaka formatı, spor olarak bireysel sporlardan seçilse bile takım performansına odaklanmalıdır. Bireysel sporlarda bireysel performanslar tüm takımın puanlarına katkı sağlamalıdır. Takımın sezon şampiyonu olmasının yanı sıra sorumluluklarını yerine tam olarak getiren, dürüst oyun (adil oyun) puanı en fazla olan, en iyi savunma ve hücum yapan takım olma gibi özelliklere de önem verilmelidir.

Üçüncü yönlendirici kural ise müsabakaların sınıflandırılmasıdır. Spor eğitiminde sınıflandırılmış müsabakalar organize etmek, öğrencilerin benzer yetenek ve deneyimdeki akranları ile yarışabilmelerini sağlaması açısından önemlidir.

Spor Eğitimi Modeli'nde müsabakalar, seçilen spor branşına (bireysel ya da takım sporları) ve öğrenci sayısına göre farklı formatlarda (devam eden yarışma formatı, bireysel performans formatı, eşli müsabaka formatı, lig usulü turnuva formatı, turnuva formatı, tek müsabaka ile kupa formatı vb.) düzenlenebilir.

g) Final (Sezon Sonu) Müsabakalarının Organize Edilmesi:

Gerçek hayattaki spor etkinliklerinde genellikle en iyi iki takım final etkinliklerine katılırken spor eğitiminde önemli olan tüm takımların katılımı ve festivaldir. Bütün rekabet ve sosyal sonuçlar tebrik edilir ve sınıf içinde arkadaşlar arasında paylaşılır. Sezon sonu yarışmaları, spor eğitiminde sadece müsabaka sezonunun son günü değildir. Şampiyonluğu ve diğer sezon sonu müsabakalarını birkaç güne yaymak mümkündür. Turnuvanın şampiyonunu belirlerken bunun yanında üçüncülük, beşincilik, yedincilik ve dokuzunculuk müsabakaları da yapılabilir. Sezona veya takıma bireysel olarak katkısı olan öğrencilerin rollerini yerine getirdiklerinde dürüst oyunu vurgulayan kişilere de ödül verilir.

Uygun davranışların geliştirilmesi: Spor Eğitimi Modeli'nde "dürüst oyun" anlayışı ana hedeflerden birisidir. Bu anlayış, oyunu sadece kurallarına göre oynamanın çok dışındadır. Aynı zamanda başkalarına saygı duyma, doğru tutum ve davranışlar sergileyerek oyuna katılma, takımın bir bireyi olarak sorumluluklarının farkında olma gibi başka anlamlar da taşımaktadır.

Spor Eğitimi Modeli'nde "dürüst oyun" anlayışının öğrencilere aktarılması için uygulanan en iyi yöntem, öğrencilerden beklenen dürüst ve centilmence olan veya olmayan oyun davranışlarının açık ve anlaşılır bir biçimde tanımlanmasıyla bir kontratın (anlaşma metni) hazırlanmasıdır. Bu kontrat, yalnızca takım oyuncuları için değildir. Tüm hakem, antrenör veya istatistikçi gibi diğer görevlileri de içine almalıdır. Bu görevler kontrat hazırlandıktan sonra öğrenciler tarafından okunmalı, tartışılmalı ve kabul sağlandıktan sonra müsabaka öncesinde imzalanmalıdır.

6. Diğer Derslerle ve Hayatla İlişkilendirme

Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı'nın hedeflerine ulaşmak için diğer derslerle ve hayatla ilişkilendirme yapılması önemlidir. Öğretmenler, okullarına özgü yıllık planlarını hazırlarken Beden Eğitimi ve Spor dersi ile ilişkilendirme yapmalıdırlar. Aynı zamanda diğer derslerin öğretmenleri ile iş birliği yaparak ders konuları arasında bağ kurmalıdırlar.

Öğrenciler, dersteki çalışmalarını ders dışındaki zamanlarında uygun fiziksel etkinliklere ve sporlara katılarak pekiştirmelidirler. Bu nedenle öğrencilerin kendi hayat çevrelerindeki fiziksel etkinlik/spor imkânlarını tanımaları ve bunları etkili kullanmaları konusunda öğretmenler, yönlendirici ve destekleyici olmalıdırlar.

7. Paydaş Rol ve Sorumlulukları

Spor ve Fiziki Etkinlikler Öğretim Programı'nın kazanımlarına ulaşabilmek için kişisel (öğrenciler, öğretmenler, veliler, okul yöneticileri, antrenörler vb.) ve kurumsal paydaşların (okul, gençlik hizmetleri ve spor müdürlükleri, spor federasyonları, kulüpler, belediyeler, il sağlık müdürlükleri, sivil toplum kuruluşları vb.) iş birliği içinde olması önemlidir. Bu iş birliğinin sağlanmasında okul yönetimi ile beden eğitimi öğretmenleri yönlendirici olmalıdırlar. Okulun özellikle kurumlarla/spor kulüpleri ile bir iş birliği planı olmalıdır.

8. Eğitim Teknolojilerinin Kullanımı

Bu programın kazanımlarına ulaşmada öğretmenler belirledikleri çeşitli kaynak kitaplardan yararlanmalıdırlar. Bu kaynakların seçiminde ve kullanımında, 5-8. sınıf öğrencilerinin yaş ve gelişim özelliklerine önem verilmelidir. Ayrıca, ders amaçlarına uygun spor/fiziki etkinliklerle ilgili dergi, gazete vb. haber kaynaklarından da yeri geldiğinde yararlanılmalıdır.

Eğitimde kamera, projeksiyon, fotoğraf makinası ve bilgisayar gibi teknolojilerden yararlanılmalıdır. İnternet kaynakları, öğretmen tarafından incelenerek uygun olanlar öğrencilerin kullanımı için önerilmelidir. Özellikle Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, ilgili uluslararası ve ulusal spor federasyonları, Sağlık Bakanlığı, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, TÜBİTAK gibi kurumların internet sitelerindeki bilgilerin kullanımına önem verilmelidir.

SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi ortaokul 5-8. sınıflarda okuyan öğrencilere, okul imkânları ve öğrenci istekleri doğrultusunda belirlenecek farklı spor gruplarından (bireysel sporlar, takım sporları, su sporları, file ve raket sporları, hedef vurma sporları ve doğa/macera sporları) fiziksel etkinliklere ve spora katılmalarına olanak vermektedir. Bu bağlamda, öğrenciler bu ders sayesinde bir yandan farklı spor dallarını tanıma ve uygulama olanağı bulurken diğer yandan kendi yetenek ve becerilerini de geliştirme fırsatına sahip olurlar. Spor ve Fiziki Etkinlikler dersine ait planlama yapılırken öğrencilerin yaş düzeyi, fiziksel özellikleri, hazırbulunuşlukları, ilgileri, beklentileri, çevre ve mevsimsel özellikler gibi etkenlerin dikkate alınması gereklidir.

Bu doğrultuda Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı, ortaokul 5-8. sınıflar düzeyindeki öğrencilerin gelişim ihtiyaçları ve eğitim öncelikleri göz önüne alınarak "Hareket Yetkinliği", "Fiziksel ve Psikolojik Uyum", "Spor Bilgisi" ve "Hayat Becerileri" olmak üzere dört temel öğrenme alanı üzerine tasarlanmıştır. Aynı zamanda, "hayat becerileri" etkinliklerinin içindeki öz yönetim, sosyal ve düşünme becerilerini geliştirme fırsatlarından etkili bir şekilde yararlanmak için bu boyutlarla ilgili kazanımlara da öğretim programında yer verilmiştir (Şekil 1). Bu bağlamda, öğretim programında hareket yetkinliği öğrenme alanında 9, spor bilgisi öğrenme alanında 6, fiziksel ve psikolojik uyum öğrenme alanında 5 ve hayat becerileri öğrenme alanında 11 kazanım olmak üzere toplam 31 kazanım yer almaktadır.

Program amaç ve çıktılarından yola çıkılarak öğrenme alanı, alt öğrenme alanı ve kazanım dağılımları aşağıda sunulmuştur (Tablo 1).

Öğrenme Alanı	Alt Öğrenme Alanı	Kazanım	Toplam
1.Hareket Yetkinliği	Hareket becerileri	2	9
	Kavramlar ve ilkeler	3	
	Stratejiler ve taktikler	4	
2.Fiziksel ve Psikolojik Uyum	Fiziksel uygunluk	4	5
	Psikolojik uygunluk	1	
3.Spor Bilgisi	Spor kavramları ve kuralları	4	6
	Spor organizasyonları	2	
4.Hayat Becerileri	Öz yönetim becerileri	5	11
	Sosyal beceriler	6	
Toplam			31

Tablo 1. Öğrenme alanı, alt öğrenme alanı ve kazanım dağılımları

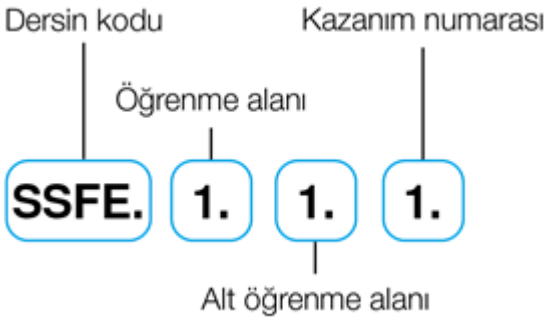

KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

1. HAREKET YETKİNLİĞİ ÖĞRENME ALANI

1.1. Hareket Becerileri

SSFE 1.1.1. Spor dalı ile ilgili hareket becerileri sergiler.

Seçilen spor dalını oluşturan beceriler ele alınmalıdır.

SSFE 1.1.2. Spor dalı ile ilgili hareket becerilerini oyun/yarışma/maç içerisinde sergiler.

1.2. Kavramlar ve İlkeler

SSFE 1.2.1. Spor dalı ile ilgili hareket kavramlarını açıklar.

SSFE 1.2.2. Spor dalı ile ilgili hareket becerilerinin öğrenme ilkelerini açıklar.

Seçilen spor dalını oluşturan hareket becerilerine ilişkin öğrenme ilkelerine (kolaydan zora, basitten karmaşığa, genelden özele vb.) ilişkin açıklamalar yapılmalıdır.

SSFE 1.2.3. Spor dalı ile ilgili becerilerin hareket evrelerini açıklar.

1.3.Stratejiler ve Taktikler

SSFE 1.3.1. Spor dalı ile ilgili temel stratejileri ve taktikleri açıklar.

SSFE 1.3.2. Spor dalı ile ilgili stratejileri ve taktikleri uygular.

SSFE 1.3.3. Spor dalı ile ilgili stratejiler ve taktikler geliştirir.

SSFE 1.3.4. Spor dalı ile ilgili başkalarının kullandığı stratejileri ve taktikleri değerlendirir.

Öğrenciye, seçilen spor dalına ilişkin akranının kullandığı strateji ve taktikleri belirleyerek incelemesi istenmelidir.

2. FİZİKSEL VE PSİKOLOJİK UYUM ÖĞRENME ALANI

2.1. Fiziksel Uygunluk

SSFE 2.1.1. Spor dalı ile ilgili fiziksel uygunluk kavramlarını açıklar.

Seçilen spor dalına ilişkin hız, güç, çeviklik ve koordinasyon vb. fiziksel uygunluk kavramları ile ilgili açıklamalar yapılmalıdır.

SSFE 2.1.2. Spor dalı ile ilgili fiziksel uygunluk geliştirme ilkelerini açıklar.

Seçilen spor dalına ilişkin hız, güç, çeviklik ve koordinasyon vb. fiziksel uygunluk bileşenlerinin bireye özgü nasıl geliştirilmesi gerektiği ile ilgili açıklamalar yapılmalıdır.

SSFE 2.1.3. Spor dalı ile ilgili fiziksel uygunluğunu geliştirir.

Öğrencilerin seçilen spor dalı ile ilişkili dayanıklılık, sürat, koordinasyon, çeviklik vb. fiziksel uygunluk bileşenlerini geliştirmeleri için gerekli ortamlar oluşturulmalıdır.

SSFE 2.1.4. Spor dalı ile ilgili fiziksel uygunluk gelişimini analiz eder.

Öğrencilerin seçilen spor dalı ile ilişkili dayanıklılık, sürat, koordinasyon, çeviklik vb. fiziksel uygunluk bileşenlerinde kendi gelişimlerini gözlemleyerek takip etmeleri için uygun ortamlar oluşturulmalıdır.

2.2. Psikolojik Uygunluk

SSFE 2.2.1. Spor dalında etkili performans için gerekli psikolojik özellikleri sergiler.

Öğrencilerin seçilen spor dalında başarılı performans sergileyebilmeleri için gerekli olan motivasyon, odaklanma, çaba vb. psikolojik özellikleri sergileyebilecekleri ortamlar oluşturulmalıdır.

3. SPOR BİLGİSİ ÖĞRENME ALANI

3.1. Spor Kavramları ve Kuralları

SSFE 3.1.1. Spor dalı ile ilgili oyun/yarışma kurallarını sıralar.

Seçilen spor dalına ilişkin saha bilgisi ve oyun/yarışma kuralları ile ilgili açıklamalar yapılmalıdır.

SSFE 3.1.2. Spor dalında kullanılan malzemeleri sıralar.

SSFE 3.1.3. Spor dalının tarihsel gelişim sürecini araştırır.

Öğrenciye seçilen spor dalının ulusal ve uluslararası tarihsel gelişim sürecini anlamasına olanak sağlayacak araştırma ödevleri verilmelidir.

SSFE 3.1.4. Spor dalı ile ilgili gelenekleri kavrar.

Seçili spor dalına ilişkin etiket, ritüel vb. (spora özgü rakibi selamlama ve tebrik etme şekillerinin farklı olması vb.) geleneklerle ilgili açıklamalar yapılmalıdır.

3.2.Spor Organizasyonları

SSFE 3.2.1. Spor dalı içindeki farklı rollerin sorumluluklarını açıklar.

Öğrenciye spor dalında yer alan hakem, istatistikçi, malzemeci vb. farklı rolleri denemelerine ve bu roller ile ilgili sorumluluk almalarına fırsat verecek ortamlar sunulmalıdır.

SSFE 3.2.2. Spor dalına özgü organizasyonları inceleyerek sonuçlarını arkadaşları ile paylaşır.

Öğrenciye seçilen spor dalına özgü organizasyonları incelemelerine ve ders içerisinde paylaşmalarına fırsat sağlayacak ortamlar oluşturulmalıdır.

4. HAYAT BECERİLERİ ÖĞRENME ALANI

4.1. Öz Yönetim Becerileri

SSFE 4.1.1. Kendisi ile ilgili riskleri azaltacak sağlık ve güvenlik önlemlerini alır.

SSFE 4.1.2. Spor ve fiziki etkinlikler ile ilgili aldığı sorumlulukları yerine getirir.

SSFE 4.1.3. Spor ve fiziki etkinliklerde kişisel bakımını ve temizliğini yapmayı alışkanlık haline getirir.

Seçilen spor dalı ile ilgili oyun/yarışma/maç öncesi, sırası ve sonrasında kişisel bakım ve temizlik alışkanlığını edinebileceği ortamlar oluşturulmalıdır.

SSFE 4.1.4. Okul içinde/dışında sporla ilgili etkinliklere gönüllü olarak katılır.

Seçilen spor dalı ile ilgili sınıf içi, sınıflar arası ve okullar arası organizasyonları düzenleyebileceği ve bu organizasyonlara isteyerek katılabileceği fırsatlar sunulmalıdır.

SSFE 4.1.5. Spor ve fiziki etkinliklere katılırken yeterli ve dengeli beslenme alışkanlığı sergiler.

4.2. Sosyal Beceriler

SSFE 4.2.1. Başkaları ile ilgili riskleri azaltacak sağlık ve güvenlik önlemlerini alır.

SSFE 4.2.2. Takım/grup hedefleri doğrultusunda arkadaşları ile iş birliği yapar.

SSFE 4.2.3. Spor ve fiziki etkinlikler sırasında çeşitli iletişim becerileri sergiler.

Seçili spor dalına özgü sözlü, sözsüz ve yazılı iletişim yollarını kullanmaları üzerinde durulur.

SSFE 4.2.4. Dürüst oyun davranışı sergiler.

Seçili spor dalına ait oyun/yarışma/maçlarda dürüst oyun anlayışına uygun kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır.

SSFE 4.2.5. Spor ve fiziki etkinliklerde bireysel farklılıklara saygı gösterir.

SSFE 4.2.6. Bireysel farklılıkları olan öğrenciler ile birlikte etkili çalışır.

Seçili spor dalına ait oyun/yarışma/maçlarda bireysel farklılığı olanlarla birlikte çalışma ortamı oluşturulmalıdır.